

VEIKSMINGA ES DEMOKRATIJA

Išsakykite savo nuomonę –
dalyvaukite Europos piliečių
iniciatyvoje

Europos
piliečių
iniciatyva

1 SKYRIUS. Trumpas įvadas apie Europos Sąjungą.

KLASĖS DARBAS

ES VERTYBĖS

ES esmė yra šešios pagrindinės vertybės. Lisabonos sutartyje jos paaiškinamos taip:

„Sąjunga grindžiama tokiomis vertybėmis kaip pagarba žmogaus orumui, laisvė, demokratija, lygybė, teisinė valstybė ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Šios vertybės yra bendros valstybėms narėms visuomenėje, kurioje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė.“

Lisabonos sutarties 2 straipsnis

Pažvelkite į toliau išvardytas ES vertybes. Savo grupėje pabandykite surikiuoti šias vertybes pagal jų svarbą jums.

- Žmogaus orumas ....
- Laisvė ....
- Demokratija ....
- Lygybė ....
- Teisinė valstybė ....
- Žmogaus teisės ....

Naudokitės žemiau esančia erdve užsirašyti pastaboms, kodėl jas sudėliojote šia tvarka, ir pabandykite apibrėžti, ką kiekvienas terminas jums reiškia. Tada aptarkite savo idėjas su kitais klasės mokiniais. Galite naudotis 29 puslapyje pateikiamais paaiškinimais, kad jums būtų lengviau.

ŠENGENO ERDVĖ

Kiek Šengeno erdvei priklausančių valstybių galite sugalvoti? Surašykite jas žemiau esančiame laukelyje. Naudokitės žemėlapiu, kad jums būtų lengviau (Šengeno erdvės šalys pažymėtos mėlyna spalva):

Šengeno erdvei priklausančios šalys (2023 m. sausio mėn.)

Kurios šalys yra pažymėtos žalia spalva? Kodėl?

KETURIOS LAISVĖS

Jūsų mokytojas paskirs jums vieną iš keturių ES laisvių (prekės, kapitalas, paslaugos, žmonės). Turėdami omenyje jums duotą laisvę, su savo grupe parašykite pastabas po toliau nurodytomis antraštėmis ir tada pasidalykite su klase:

- 1) Kokie yra privalumai įmonėms?

- 2) Kokie yra privalumai ES piliečiams?

- 3) Kokios naudos gavote jūs patys?

ES VEIKLOS SRITYS

Toliau pateikiamoje lentelėje nurodytos kai kurios ES veiklos sritys.

Muitų sąjunga	Žuvininkystė	Pagrindinės teisės
Konkurencijos taisyklės	Aplinka	Visuomenės sveikata
Pinigų politika	Vartotojų apsauga	Moksliniai tyrimai ir kosmosas
Prekyba	Transportas	Transeuropiniai tinklai
Jūrų augalai ir gyvūnai	Energija	Teisingumas
	Užimtumas ir socialiniai reikalai	Žemės ūkis
	Bendroji rinka	Migracija ir vidaus reikalai
		Vystomasis bendradarbiavimas ir humanitarinė pagalba

Kokioms veiklos sritims priskiriami toliau pateikiami teiginiai?

1. Gaunate ne mažiau kaip dvejų metų garantiją, kai perkate naują nešiojamąjį kompiuterį.
2. Jei jūsų skrydis atidedamas ilgam laikui arba atšaukiamas, gaunate kompensaciją.
3. Vienoje ES šalyje gautos jūsų kvalifikacijos pripažįstamos kitoje.
4. Minimalus 20 dienų atostogų laikotarpis per metus visą darbo dieną dirbančiam darbuotojui.
5. Maksimalus žvejams leidžiamas sugauti menkių kiekis.
6. Energijos (dujų / elektros) kiekis, kuris turi būti gaunamas iš atsinaujinančių energijos šaltinių, pavyzdžiui, saulės ir vėjo energijos.
7. Maksimalus leidžiamas smulkių dalelių kiekis, kuris gali būti ore.

PASTABOS

A large empty rectangular box with a thin blue border, intended for students to write their comments or observations.

PAMOKOS APŽVALGA**SVARBIOS SUTARTYS**

Tokia Europos Sąjunga, kokia ji yra šiandien, yra sutarčių, kurias sudarė jos nariai, rezultatas. Naudodamiesi 26 puslapyje esančia faktų suvestine arba internetu, atsakykite į toliau pateikiamus klausimus.

Prat. 1) Surikiuokite toliau išvardytas sutartis (a–e) teisinga chronologine tvarka (1–5).

- a) Mastrichto sutartis
- b) Paryžiaus sutartis
- c) Konvencija dėl Šengeno susitarimo
- d) Romos sutartis
- e) Lisabonos sutartis

1: ____ 2: ____ 3: ____ 4: ____ 5: ____

Prat. 2) Kuri iš pirmiau nurodytų sutarčių (a–e) aprašyta toliau?

- I. Ši sutartis buvo bandymas užtikrinti taiką Europoje po Antrojo pasaulinio karo. .... [_]
- II. Šia sutartimi pristatyta Europos piliečių iniciatyva. .... [_]
- III. Ši sutartis suteikė galimybę judėti tarp ES šalių be patikrinimų pasienyje. .... [_]
- IV. Šia sutartimi įsteigta Europos ekonominė bendrija. .... [_]
- V. Šia sutartimi sukurta Europos pilietybės koncepcija. .... [_]

ES VERTYBĖS

Prat. 3) Pinaršykite internete apie kiekvieną iš toliau išvardytų vertybių ir raskite tam tikrų ES veiksmų, susijusių su tų vertybių propagavimu ar apsauga.

- a) Žmogaus orumas
- b) Laisvė
- c) Demokratija
- d) Lygybė
- e) Teisinė valstybė
- f) Žmogaus teisės

Būkite pasirengę pasidalyti savo atsakymais su savo grupe kito skyriaus pradžioje.

ŠENGENO ERDVĖ

Šengeno erdvę sudaro Europos šalys, kurios susitarė panaikinti tarpusavio sienų kontrolę.

Prat. 4) Nuspręskite, ar kiekvienas iš toliau pateikiamų teiginių yra teisingas (T) ar klaidingas (K)

- Visos Šengeno erdvei priklausančios valstybės yra visateisės ES narės. ...
- Šiuo metu Šengeno erdvei priklauso 27 valstybės. ...
- Jums nereikia jokių asmens tapatybės dokumentų, kai keliaujate Šengeno erdvėje. ...
- Jei esate ES pilietis, keliaujantis iš Graikijos į Estiją keliais, jums reikės pakeliui pereiti pasienio kontrolę. ...
- Gyvenate Ispanijoje ir turite draugą, atvykstantį jus aplankyti iš Ekvadoro. Jis gauna vizą ir saugiai atvyksta į Ispaniją. Kartu jūs nusprendžiate skristi kelioms dienoms aplankyti kitą draugą Prancūzijoje. Jūsų draugas turi kreiptis dėl kitos vizos. ...

BENDROJI RINKA IR MUITŲ SĄJUNGA

ES siekia sudaryti sąlygas ES piliečiams mokytis, gyventi, apsipirkti, dirbti ir išeiti į pensiją bet kurioje ES šalyje bei mėgautis produktais iš visos Sąjungos. Šiuo tikslu ji užtikrina laisvą prekių, paslaugų, kapitalo ir žmonių judėjimą bendrojoje ES vidaus rinkoje. Pašalindama technines, teisines ir biurokratinės kliūtis, ES taip pat leidžia piliečiams laisvai prekiauti ir vykdyti verslo veiklą.

Įsisteigimo laisvė leidžia ES piliečiams pradėti verslą kitose ES šalyse.

Prat. 5) Dėl kiekvieno iš toliau pateikiamų teiginių nuspręskite, kokia (-iomis) laisve (-ėmis) naudojama. Apibraukite savo atsakymą (-us).

- Nusprendžiate įsigyti atostogų būstą kitoje ES šalyje ir ten reguliariai apsisototi ištisus metus.
Prekės / paslaugos / kapitalas / žmonės / įsisteigimas.
- Esate vertėjas (-a), įsikūręs (-usi) jūsų šalyje, ir dirbate klientams iš visos ES bei gaunate iš jų atlyginimą.
Prekės / paslaugos / kapitalas / žmonės / įsisteigimas.
- Norite išplėsti savo verslą perimdami įmonę kaimyninėje ES šalyje ir siūsdami ten savo produktus parduoti. Prekės / paslaugos / kapitalas / žmonės / įsisteigimas.
- Esate alyvuogių aliejaus gamintojas (-a) ir atidarote internetinę parduotuvę, kad galėtumėte parduoti savo produktus tiesiai iš savo ūkio.
Prekės / paslaugos / kapitalas / žmonės / įsisteigimas.
- Vykstate studijuoti į kitos ES šalies universitetą. Kol esate ten, vakarais dirbate ne visu etatu restorane. Prekės / paslaugos / kapitalas / žmonės / įsisteigimas.

ES VEIKSMŲ SRITYS

Europos Sąjunga gali veikti tik tose srityse, kuriose valstybės narės jai leido tai daryti pagal ES sutartis.

Prat. 6) 30 puslapyje pateikiamoje lentelėje nurodytos kai kurios ES veiklos sritys. Pasirinkite tris iš šių sričių ir prisijungę prie interneto raskite po vieną ES priimtą teisinių taisyklių ir (arba) teisės aktų pavyzdį iš kiekvienos srities. Galite gūglinti „ES teisė dėl...“.

Prat. 7) ES turi tris kompetencijos lygius; toliau įrašykite trūkstantą kompetencijos tipą.

- ..... kompetencija, kai valstybės narės gali priimti teisės aktus ir teisiškai įpareigojančias priemones, jei Sąjunga to nepadarė.
- ..... kompetencija, kai ES priima priemones, kuriomis remiama arba papildoma valstybių narių politika.
- ..... kompetencija, kai tik Sąjunga gali priimti teisės aktus, o valstybės narės juos tik įgyvendina.

PASIRUOŠKITE KITAI PAMOKAI

Kitoje pamokoje apžvelgsite, kaip Europos Sąjungoje veikia demokratija. Prieš pamoką pažiūrėkite, ar galite atsakyti į toliau pateikiamus klausimus. Būkite pasirengę juos aptarti su kitais mokiniais.

- Kas yra jūsų atstovas Europos Parlamente (EP narys)?
- Kada vyks kiti Europos Parlamento rinkimai?
- Kiek metų jums turi būti, kad galėtumėte balsuoti Europos Parlamento rinkimuose?
- Jei gyvenate kitoje ES šalyje, ar vis tiek galite balsuoti Europos Parlamento rinkimuose?
- Kas kuria įstatymus jūsų šalyje ir kaip jie priimami?

Nuorodos dėl papildomos informacijos (visos svetainės yra prieinamos visomis oficialiomis kalbomis, tiesiog pasirinkite savo).

[Europos Sąjungos istorija](#)

[Žmogaus teisės Europos Sąjungoje](#)

[Europos Sąjungos simboliai](#)

[Europos Sąjungos narės](#)

PASIRENKAMA VEIKLA

Kitai pamokai pasižymėkite dalykus, su kuriais susiduriate kasdieniame gyvenime ir kuriuos paveikė ES teisės aktai. Būkite pasirengę aptarti tai, ką pastebėjote, kitoje pamokoje.

2 SKYRIUS. Demokratija Europos Sąjungoje

KLASĖS DARBAS

ES SPRENDIMUS PRIIMANČIOS INSTITUCIJOS

Jūsų mokytojas paaiškins tris pagrindines Europos Sąjungos sprendimus priimančias institucijas. Kad jums būtų lengviau, galite naudotis toliau pateikiamais informaciniais laukeliais.

Ką daro Europos Komisija?

Siūlo naujus įstatymus

Europos Komisija yra vienintelė ES institucija, kuri turi teisę pateikti Europos Parlamentui ir ES Tarybai priimti įstatymus ir kuri:

- saugo ES ir jos piliečių interesus klausimais, kurių negalima veiksmingai spręsti nacionaliniu lygmeniu;
- tinkamai išsiaiškina technines detales konsultuodamasi su ekspertais ir visuomene.

Tvarko ES politiką ir skiria ES finansavimą

- Kartu su Taryba ir Parlamentu nustato ES išlaidų prioritetus
- Rengia metinius biudžetus, kuriuos tvirtina Parlamentas ir Taryba
- Prižiūri, kaip leidžiami pinigai, tikrinant Audito Rūmams

Užtikrina ES teisės aktų vykdymą

- Kartu su Teisingumo Teismu užtikrina, kad ES teisė būtų tinkamai taikoma visose valstybėse narėse

Atstovauja ES tarptautiniu mastu

- Visų ES šalių vardu kalba tarptautinėse organizacijose, ypač prekybos politikos ir humanitarinės pagalbos srityse
- Derasi dėl tarptautinių susitarimų ES vardu

Sudedamosios dalys

Politinį vadovavimą užtikrina 27 Komisijos narių (po vieną iš kiekvienos ES šalies) komanda, kuriai vadovauja Komisijos pirmininkas, sprendžiantis, kas yra atsakingas už kurią politikos sritį. Pirmininką skiria Europos Vadovų Taryba (atstovaujanti kiekvienos ES šalies valstybių ar vyriausybių vadovams), atsižvelgdama į Europos Parlamento rinkimų rezultatus. Jį tvirtina Europos Parlamentas. Kitus narius skiria jų šalys ir jiems taikoma patvirtinimo procedūra, kurioje dalyvauja naujasis pirmininkas, Europos Parlamentas ir Europos Vadovų Taryba.

[Europos Komisija](#)

Ką daro ES Taryba?

- Derasi dėl ES įstatymų ir juos priima
- Taryba yra esminė ES sprendimų priėmėja.
- Ji derasi dėl teisės aktų ir juos priima, daugeliu atvejų kartu su Europos Parlamentu. Ją sudaro visų ES šalių ministrai.
- Koordinuoja valstybių narių politiką

Taryba yra atsakinga už valstybių narių politikos koordinavimą konkrečiose srityse, pavyzdžiui:

- ekonominės ir fiskalinės politikos;
- švietimo, kultūros, jaunimo ir sporto politikos;
- užimtumo politikos.

Plėtoja ES bendrą užsienio ir saugumo politiką

Taryba apibrėžia ir įgyvendina ES užsienio ir saugumo politiką remdamasi Europos Vadovų Tarybos nustatytais gairėmis. Tai taip pat apima ES vystymosi ir humanitarinę pagalbą, gynybą ir prekybą.

Sudaro tarptautinius susitarimus

Taryba įgalioja Komisiją ES vardu derėtis dėl susitarimų tarp ES ir ne ES šalių bei tarptautinių organizacijų. Pasibaigus deryboms Taryba priima sprendimą dėl susitarimo pasirašymo ir sudarymo.

Priima ES biudžetą

Taryba priima ES biudžetą kartu su Parlamentu.

Biudžeto laikotarpis apima kalendorinius metus. Jis paprastai priimamas gruodžio mėn. ir pradamas taikyti kitų metų sausio 1 dieną.

[Taryba](#)

Ką daro Europos Parlamentas?

Leidžia įstatymus

- ES įstatymų priėmimas kartu su ES Taryba, remiantis Europos Komisijos pasiūlymais
- Sprendimai dėl tarptautinių susitarimų
- Sprendimai dėl plėtros
- Komisijos darbo programos peržiūra ir prašymas, kad ji siūlytų teisės aktus

Prižiūri

- Demokratinė visų ES institucijų kontrolė (vartokite paprastą kalbą, kad mokiniai geriau suprastų)
- Komisijos pirmininko išrinkimas ir Komisijos kaip institucijos patvirtinimas; galimybė balsuoti pareiškus nepasitikėjimą, įpareigojant Komisiją atsistatydinti
- Biudžetų įvykdymo patvirtinimas, t. y. ES biudžetų panaudojimo būdo patvirtinimas
- Piliečių peticijų nagrinėjimas ir užklausų sudarymas
- Pinigų politikos aptarimas su Europos centriniu banku
- Klausimai Komisijai ir Tarybai
- Pastabos dėl rinkimų

Rengia biudžetą

- ES biudžeto priėmimas kartu su Taryba
- ES ilgalaikio biudžeto – daugiamečių finansinės programos – tvirtinimas

Sudedamosios dalys

Rinkimai vyksta kas 5 metus. Kiekvienos šalies EP narių skaičius yra maždaug proporcingas jos gyventojų skaičiui: nė vienoje šalyje negali būti mažiau nei 6 ar daugiau nei 96 EP nariai, o bendras skaičius negali viršyti 705 (704 ir pirmininkas). EP nariai skirstomi į grupes pagal politinę priklausomybę, o ne pagal tautybę.

Pirmininkas atstovauja Parlamentui kitose ES institucijose bei išoriniame pasaulyje ir galutinai patvirtina ES biudžetą.

[Europos Sąjungos Parlamentas](#)

PASTABOS

PAMOKOS APŽVALGA**PAGRINDINĖS EUROPOS SĄJUNGOS SPRENDIMŲ PRIĖMIMO INSTITUCIJOS**

Yra trys pagrindinės institucijos, kurios kartu sprendžia dėl Europos Sąjungos įstatymų ir taisyklių. Jos yra Europos Komisija, Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Taryba.

Prat. 1) Kuri iš toliau nurodytų institucijų aprašyta toliau? Užrašykite „Kom.“, jei tai Komisija, „Par.“, jei tai Parlamentas, ir „Tar.“, jei tai Taryba.

Atminkite, kad galite naudotis internetu informacijai rasti.

- a) Šias institucijas sudaro 27 nariai. .... ( )
- b) Už šios institucijos narius tiesiogiai balsuoja ES piliečiai. .... ( )
- c) Ši institucija siūlo įstatymus. .... ( )
- d) Šią instituciją sudaro po vieną ministrą iš kiekvienos valstybės narės. ... ( )
- e) Šios dvi institucijos turi susitarti dėl įstatymo, kad jis būtų priimtas. .... ( )
- f) Kiekvienas šios institucijos narys yra atsakingas už skirtingą politikos sritį. .... ( )
- g) Ši institucija yra atsakinga už kitų ES institucijų priežiūrą. .... ( )
- h) Šios dvi institucijos tvirtina ES biudžetą. .... ( )

Europos Sąjungoje mūsų valstybės ir vietinės valdžios institucijos yra demokratiškos. Tačiau yra ir kitų būdų valdyti valstybę. Pasinaudokite internetu arba žodynu, kad jums būtų lengviau atlikti šį pratimą.

Prat. 2) Sujunkite vyriausybės sistemą kairėje su jos apibrėžimu dešinėje.

a) Anarchija	1. Valdžios forma, kai valdžią paveldėjęs valdovas valdo savarankiškai. Jo galiai nėra jokių apribojimų.
b) Absoliuti monarchija	2. Valdžios forma, kuriai būdingas rinkimais neišrinktas vadovas arba vadovų grupė, turintys valdymo galią su nedideliais apribojimais. Dažnai remiama kariuomenės.
c) Teokratija	3. Visuomenė, laisvai susiformavusi be valdžios ar valdymo organo.
d) Oligarchija	4. Valstybės valdymas pagal tiesioginį dievišką vadovavimą arba valdininkų, kurie laikomi vadovaujama Dievo.
e) Diktatūra	5. Visuomenė, kurią valdo arba kontroliuoja žmonės, turintys didelius turtus ar pajamas.
f) Plutokratija	6. Galios struktūros forma, kai valdžia priklauso nedideliame žmonių skaičiui.

ES ĮSTATYMŲ LEIDYBOS PROCESAS

Nauji ES įstatymai paprastai priimami pagal standartinę procedūrą, kurioje dalyvauja trys ES teisėkūros institucijos: Europos Komisija, Europos Parlamentas ir ES Taryba.

Prat. 3) Perskaitykite toliau pateikiamus teiginius ir nuspręskite, ar jie teisingi (T), ar klaidingi (K). Jei jie klaidingi, būkite pasirengę paaiškinti, kodėl.

- a) Visos trys institucijos gali inicijuoti teisėkūros procesą. .... ( )
- b) Kad įstatymas būtų priimtas, Parlamentas ir Komisija turi jam pritarti. ... ( )
- c) Tiek Parlamentas, tiek Taryba gali iš dalies keisti pasiūlymus. .... ( )
- d) Prieš pateikiant pasiūlymą vyksta konsultacijos. .... ( )
- e) ES gali priimti įstatymus dėl bet kokio savo pasirinkto dalyko. .... ( )

EUROPOS PILIEČIŲ INICIATYVA

Europos piliečių iniciatyva (EPI) yra būdas Europos piliečiams daryti įtaką ES politikai. Tai yra dalyvaujamosios demokratijos forma.

EPI gali pradėti arba paremti bet kuris Europos pilietis, kuris yra pakankamo amžiaus, kad galėtų balsuoti Europos Parlamento rinkimuose. Amžius, nuo kurio žmonės gali balsuoti Europos Parlamento rinkimuose, gali skirtis: nors daugelyje šalių jis yra 18 metų, Graikijoje jis yra 17 metų, o Austrijoje, Maltoje ir Belgijoje – 16 metų (2023 m. gegužės mėn. duomenimis). ES šalys gali sumažinti EPI rėmimo amžių iki 16 metų; Estija ir Vokietija tai padarė. Dėl savo šalies peržiūrėkite naujausią informaciją šiuo klausimu šiuo adresu: <https://europa.eu/citizens-initiative/how-it-works/implementation-national-level/data-requirements>

PASIRUOŠKITE KITAI PAMOKAI

Būkite pasirengę aptarti toliau nurodytus klausimus su kitais mokiniais.

- 1) Kiek dėmesio skirate Europos Sąjungos veiklai? Ar sekate ją socialiniuose tinkluose / naujienose?
- 2) Ar manote, kad būdas, kuriuo Europos Sąjunga priima sprendimus, yra demokratiškas?
- 3) Ar yra būdų, kaip Europos Sąjunga galėtų tapti demokratiškesnė?
- 4) Ar yra kažkas, kas, jūsų manymu, būtų puiki idėja iniciatyvai?

Apsilankykite adresu <https://europa.eu/citizens-initiative/lt>. Slinkite puslapiu žemyn, kad pamatytumėte kai kurias naujesnes iniciatyvas, arba ieškokite naudodami skirtuką „Rasti iniciatyvą“. Raskite iniciatyvą, kurią norėtumėte paremti. Kitai pamokai būkite pasirengę paaiškinti, kodėl norėtumėte paremti šią iniciatyvą. Ką jau žinote apie problemą?

PASIRENKAMA VEIKLA

Sukurkite trumpą apklausą savo mokyklos draugams, kad sužinotumėte, kiek šie žino apie tai, kaip veikia Europos Sąjunga ir už ką ji yra atsakinga. Išanalizuokite ir aptarkite rezultatus klasėje.

3 SKYRIUS. Europos piliečių iniciatyva

KLASĖS DARBAS

EUROPOS PILIEČIŲ INICIATYVOS TAISYKLĖS

Europos piliečių iniciatyva yra dalyvaujamosios demokratijos forma. Tai būdas ES piliečiams daryti įtaką formuojant įstatymus ir politiką ES. Inicatyvą (jei ji atitinka tam tikrus kriterijus) gali registruoti visi sulaukę pakankamo amžiaus ir turintys teisę balsuoti Europos Parlamento rinkimuose. Etapai pateikiami toliau.

- 1) Rasti dar šešis žmones iš kitų šešių ES šalių, kurie turi teisę balsuoti Europos Parlamento rinkimuose, kad kartu su jumis sudarytų komandą.
- 2) Apibrėžti savo uždavinius ir paprašyti Europos Komisijos užregistruoti iniciatyvą.
- 3) Priėmus teigiamą sprendimą, iniciatyva paskelbiama EPI interneto svetainėje.
- 4) Surinkti mažiausiai 1 mln. parašų iš ne mažiau kaip 7 ES šalių per 12 mėnesių (internetu arba ant popieriaus).
- 5) Gauti nacionalinių institucijų patvirtintus pritarimo pareiškimus.
- 6) Pateikti savo iniciatyvą Komisijai.
- 7) Susitikimas su Komisija.
- 8) Viešas svarstymas Europos Parlamente.
- 9) Europos Komisijos atsakymas.
- 10) Komisijos tolesni veiksmai dėl siūlomų veiksmų, jei taikytina.

KAIP VYSTYTUMĖTE KAMPANIJĄ? PASIRAŠYKITE PASTABAS.

- Kaip pavadintumėte kampaniją?
- Ką darytumėte, kad rastumėte partnerių kitose 6 ES šalyse?
- Kam jums gali prireikti išleisti pinigų?
- Kaip rinktumėte lėšas savo kampanijai?
- Kaip „parduotumėte“ savo idėją, kad gautumėte parašų?
- Kaip atkreiptumėte žiniasklaidos dėmesį?

PAMOKOS APŽVALGA

Prat. 1) 2 pamokos namų darbams jūsų buvo paprašyta nuspręsti dėl iniciatyvos, už kurią galėtumėte balsuoti. Grįžkite prie šios iniciatyvos ir nueikite į jai skirtą svetainę bei atkreipkite dėmesį į toliau nurodytus dalykus.

- 1) Kas jus pirmiausia patraukė prie šios iniciatyvos?
- 2) Kokiais būdais organizatoriai naudojosi, kad jus įtikintų? Pagalvokite apie tai, kaip jie bandė paremti savo argumentus. Kokius posakius jie vartojo? Kaip jie naudojosi vaizdais ir grafika? Kaip visi elementai verčia jus jaustis? Toliau esančiuose laukeliuose pasirašykite pastabų.

*Tekstas**Nuotraukos /
vaizdo įrašai**Grafika**Kita***PASIRUOŠKITE KITAI PAMOKAI**

Prat. 2) Apsilankykite puslapyje <https://europa.eu/citizens-initiative/find-initiative-It?STATUS%5B0%5D=ANSWERED>, kuriame rasite iniciatyvas, į kurias atsakė Komisija. Peržvelkite kai kurias iš jų ir peržiūrėkite jų svetaines, jei jos šias turi. Kaip manote, kas jas pavertė sėkmingomis? Būkite pasirengę jas aptarti kitos pamokos pradžioje.

Prat. 3) Pagalvokite apie kampaniją, dėl kurios balsavote per paskutinę pamoką. Jei vykdytumėte kampaniją, kaip bandytumėte ją sėkmingai įgyvendinti? Pagalvokite apie veiksmus, kurių galite imtis tiek internetu, tiek ne internetu. Toliau esančioje erdvėje pasirašykite pastabų.

PASIRENKAMA VEIKLA

Sukurkite pasiūlymų dėžutę arba atlikite internetinę apklausą, kad sužinotumėte, kokie klausimai kelia susirūpinimą kitiems jūsų mokyklos mokiniams Europos lygmeniu. Ką išsiaiškintote?

4 SKYRIUS. Europos piliečių iniciatyvos rengimas ir populiarinimas

KLASĖS DARBAS

ĮTIKINĖJIMO METODAI

Logika.

Ar idėja turi prasmę? Ar yra tiesioginis ryšys tarp veiksmų, kurių reikia imtis, ir, pavyzdžiui, visuomenės / ekonomikos / kasdienio gyvenimo / sveikatos gerinimo?

Jausmai.

Ar problema yra tai, ko žmonės bijo? Kiek geriau jie pasijustų, jei problema būtų išspręsta? Kaip jie jausis, jei ji nebus išspręsta / jie nieko nedarys? Ar tai yra kažkas, dėl ko žmonės gali jausti empatiją? Ar tai kažkas, kas įkvepia viltį?

Etika.

Ar čia yra moralinė problema? Ar problema morališkai neteisinga? Ar turėtume spręsti šią problemą vien todėl, kad tai teisinga (nors tai gali kainuoti)?

Patikimumas.

Ar yra patikimų šaltinių, patvirtinančių jūsų pasiūlymą (mokslas, moksliniai tyrimai ir kt.)? Ar yra asmenų (grupių), kuriais mes žavimės ar gerbiame (ir kurie įrodė, kad yra nusimanantys), užimančių panašią poziciją arba dalyvaujančių veikloje?

KLASĖS DARBAS. BENDRO PAGRINDO RADIMAS

Kuriant ES įstatymus labai svarbu rasti bendrą pagrindą ir suprasti skirtingas įvairių dalyvaujančių šalių perspektyvas. Tai taip pat bus taikoma įstatymo, kurį piliečiai inicijavo naudodamiesi EPI, idėjai. Jei naudojantis Europos piliečių iniciatyva pavyks surinkti 1 mln. parašų ir Komisija nuspręs pateikti teisinį pasiūlymą, teisėkūros institucijos, Europos Parlamentas ir Taryba turės pasiekti kompromisą. Prieš siūlydama teisės aktus, Komisija turės atsižvelgti į visų šalių, kurioms bus daromas poveikis, požiūrį; Parlamento nariai apsvartys poveikį žmonėms ir įmonėms jų rinkimų apygardose; o Taryboje kiekvienos ES šalies atstovai nagrinės šį klausimą individualiu nacionaliniu lygmeniu, nes kai kurios šalys gali būti paveiktos labiau ar kitaip nei kitos. Visos šios institucijos turės derėtis ir siekti kompromiso, jei iniciatyvą bus ketinama paversti įstatymu.

KLASĖS DARBAS. ASMUO

Jūsų grupei bus priskirtas įsivaizduojamas „asmuo“, kurį galbūt norėsite įtikinti. Įrašykite keletą idėjų dėl savo asmens į žemiau esančią lentelę.

Dalykai, dėl kurių nerimauju:	Dalykai, dėl kurių esu užtikrintas (-a):

PASTABOS

A large empty rectangular box with a thin blue border, intended for students to write their comments or observations.

PAMOKOS APŽVALGA

Šios pamokos namų darbas yra sukurti vaizdo įrašą, kad pareklamuotumėte pasirinktą iniciatyvą. Taisyklės pateikiamos toliau.

- Dirbdami 3 arba 4 asmenų grupėje, sukurkite vaizdo įrašą, paremiantį iniciatyvą, kurią pasirinkote pamokos metu; vaizdo įrašas neturėtų būti ilgesnis nei 3 minučių trukmės.
- Vaizdo įrašė galite vaidinti personažus (t. y. galite būti kitos amžiaus grupės, kitos profesijos ir t. t.).
- Jei norite, galite savo vaizdo įrašė panaudoti muziką ir (arba) grafiką.
- Esate atsakingi už leidimo filmuoti tam tikrose vietose arba, jei reikia, įtraukti kitus žmones gavimą.
- Turėtų būti pateikiamas kūrėjų sąrašas, kuriame būtų nurodyta, kas yra atsakingas už kurią projekto dalį.

PATARIMAI, KAIP SUKURTI SĖKMINGĄ VAIZDO ĮRAŠĄ

Norint sukurti sėkmingą vaizdo įrašą, labai svarbu planuoti. Prieš pradėdami galvoti apie filmavimą, turėtumėte atlikti toliau nurodytus veiksmus.

- **Išstirkite savo iniciatyvą.** Jums reikės įsitikinti, kad turite patikimus faktus ir skaičius.
- Pasirinkite tai, kas, jūsų manymu, yra **svarbiausios problemos**. Atminkite, kad turite tik tris minutes. Gali būti, kad negalėsite išsakyti visko.
- Pagalvokite apie skirtingas žmonių grupes, kurios gali turėti **kitokį požiūrį nei jūs**. Kokių argumentų prieš jūsų iniciatyvą jos gali turėti? **Kaip galėtumėte atremti šiuos argumentus?**

Susidėliojus idėjas, ateina laikas parašyti savo scenarijų. Jis turėtų apimti kalbėtojamams ir vaizdo kameros operatoriui skirtą tekstą ir nurodymus bei bet kokius efektus, kuriuos galbūt norėsite įtraukti į vaizdo įrašą, kai baigsite filmuoti. Pagalvokite apie toliau nurodytus dalykus.

- Jūsų vaizdo įrašė turėtų būti **tiesiogiai kreipiamasi į žiūrovą**; jis turėtų jausti, kad kalbate su juo. Įsitinkite, kad vartojate tinkamas kalbos formas.
- Naudokitės skirtingais metodais, kuriuos sužinojote per pamoką. Naudokitės jais, kad būtų lengviau nuspręsti, kaip išreikšti idėjas. **Įtraukite kalbą, kuria apeliuojama į logiką, emocijas, etiką ir patikimumą**, priklausomai nuo to, kas padeda jums argumentuoti.
- Pagalvokite apie tai, **kas galėtų būti jūsų auditorija**. Keturinate pasidalyti tuo su kitais mokiniais, bet šiek tiek pagalvokite apie tai, kaip turėtų būti kalbama tokiems asmenims kaip jūsų mokytojas.
- **Išlaikykite kalbą aiškią ir paprastą**. Kai rašote scenarijų, perskaitykite jį garsiai, kad pamatytumėte, ar lengva tai pasakyti. **Trumpesni sakiniai yra geriau už ilgesnius**.
- Kai manote, kad baigėte scenarijų, **perskaitykite visą tekstą garsiai ir patikrinkite, kiek laiko tai užtrunka**. Jei praeina daugiau nei trys minutės, turėsite jį redaguoti. Turėkite omenyje, kad jums gali reikėti palikti laiko kitiems elementams, kuriuos ketinate įtraukti į vaizdo įrašą.

Tada galite planuoti savo vaizdo įrašą. Taip pat gera idėja nupiešti siužetinę lentą. Siužetinė lenta yra vaizdo įrašo planas nuo pradžios iki pabaigos. Ji gali būti gana grubi, tačiau ji turėtų apimti visas scenas ir viską, ką ketinate įtraukti į galutinę versiją. Siužetinių lentų pavyzdžius galite rasti internete pagūglinę.

ATMINKITE

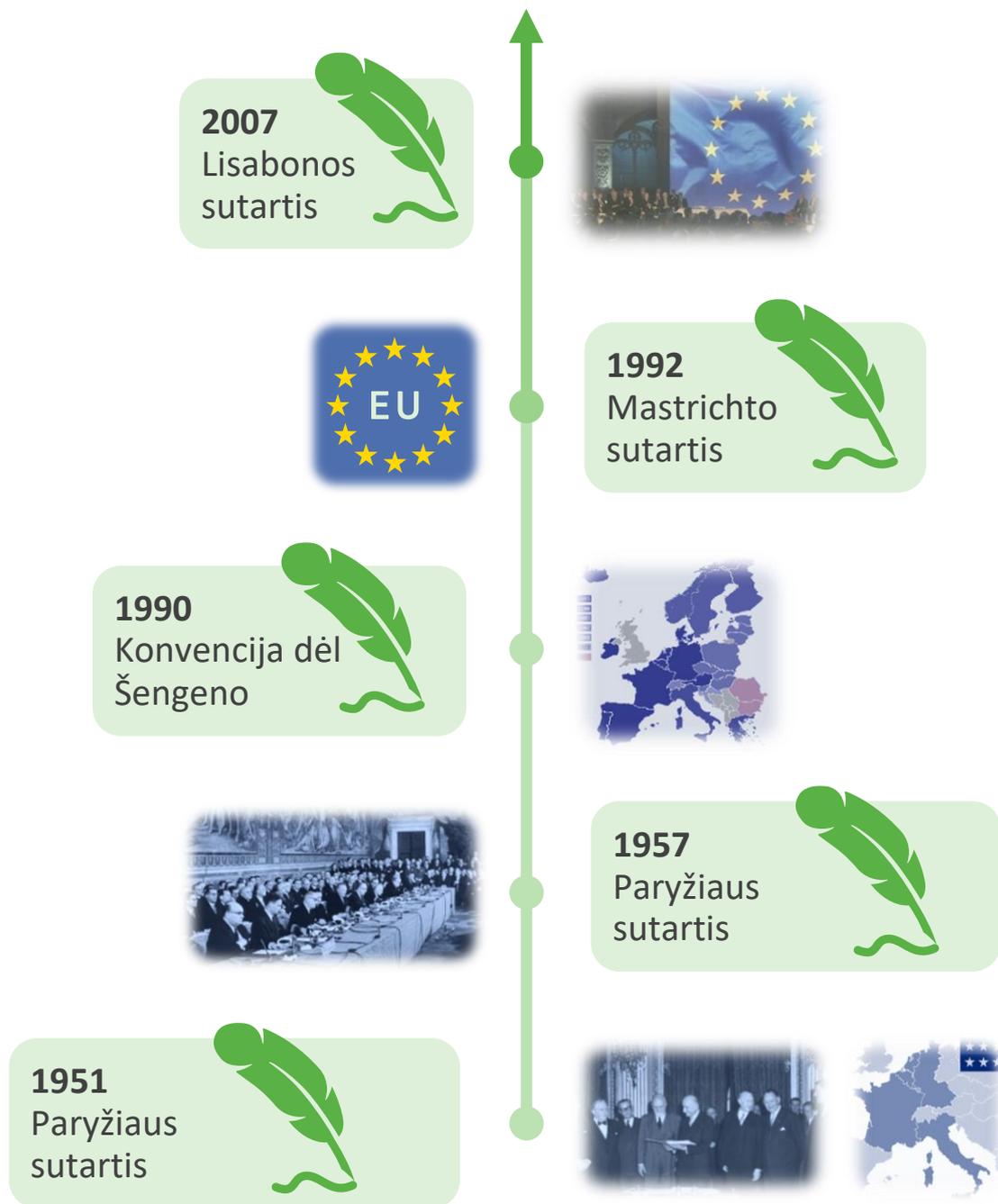
- **Vaizdo įrašas neturi būti sudėtingas, kad būtų sėkmingas.** Neplanuokite daryti dalykų, jei nesate užtikrinti, kad galite juos padaryti techniškai.
- Galite naudoti savo telefono vaizdo kamerą. Jūsų įrenginyje gali būti vaizdo redagavimo programinės įrangos, kurią galite naudoti redagavimui atlikti. Jei ne, internete yra nemokamos vaizdo redagavimo programinės įrangos, pvz., „OpenShot“. Atkreipkite dėmesį, kad esate atsakingi už patikrinimą, ar bet kokiame atsiunčiamame turinyje nėra virusų ir pan., ir kad turėtumėte vengti atskleisti savo asmeninę informaciją. **Jei nesate tikri dėl ko nors internete, kreipkitės patarimo į mokytoją ar kitą atsakingą suaugusįjį.**
- Stenkitės **nedaryti taip, kad priešais kamerą sėdėtų tik vienas asmuo, atmintinai sakantis scenarijų.** Tai gali būti nuobodu ir sudėtinga filmuoti, nes žmonės daro klaidas. Pabandykite padalyti scenarijų tarp grupės narių, kad **suteiktumėte įvairumo** ir kiekvienam būtų lengviau išmokyti, ką turi pasakyti.
- Jei esate susipažinę su redagavimo programine įranga, nepamirškite, kad galite įdėti vaizdų ar grafikos ir naudoti muziką ar įgarsinimą. Medžiaga, kurią rasite internete, gali būti apsaugota autorių teisėmis, todėl gera idėja **naudoti nemokamą medžiagą.**
- Pagalvokite apie tokias problemas kaip apšvietimas ir garsas, ypač jei ketinate filmuoti lauke, kur triukšmas gali kilti iš tokių šaltinių kaip vėjas, netoliese esantis kelias ir t. t.
- Jūs būsite filmuojami. **Šiek tiek pagalvokite apie tai, ką ketinate dėvėti;** įsitikinkite, kad apranga reprezentuos tai, kaip norite pasirodyti savo auditorijai. Paprastai makiažas nėra būtinas.
- Visų pirma, jūsų vaizdo įrašas turėtų **būti sklandus ir skleisti tam tikrą energiją.**

Sveikiname

pabaigus šį modulį ir sužinojus daugiau apie demokratiją Europos Sąjungoje. Demokratija veikia tik tada, kai kiekvienas atlieka savo vaidmenį, ir dabar sužinojote vieną iš būdų, kurie leidžia jums atlikti aktyvų vaidmenį. Europos piliečių iniciatyva suteikia galimybę pasiekti, kad jūsų balsas būtų išgirstas, ir galite padaryti teigiamų pokyčių ne tik sau, bet ir visiems Europos Sąjungos gyventojams.

EUROPOS SAJUNGOS SUTARČIŲ FAKTŲ SUVESTINĖ

Pagrindinės ES sutartys

[Daugiau informacijos apie sutartis](#)

Toliau nurodytos sutartys yra penki svarbūs Europos Sąjungos istorijos etapai. Jei norite gauti daugiau informacijos, pasinaudokite nuorodomis po kiekvienu informaciniu laukeliu. Atminkite, kad visais atvejais galite pakeisti kalbą.

1951 M. PARYŽIAUS SUTARTIS

Europos Sąjunga pradėjo gyvuoti XX a. šeštajame dešimtmetyje, pasibaigus Antrajam pasauliniam karui. Jos tikslas buvo užkirsti kelią dar vienam karui Europos žemyne. Paryžiaus sutartis buvo pirmasis žingsnis Europos integracijos link. Ja buvo įsteigta Europos anglių ir plieno bendrija, kuri subūrė šešias Europos šalis (Prancūziją, Vakarų Vokietiją, Italiją, Belgiją, Liuksemburgą ir Nyderlandus), tarp kurių prekyba anglimis ir plienu galėjo vykti be jokių kliūčių. Pagrindinis Europos anglių ir plieno bendrijos tikslas buvo integruoti dalyvaujančių Europos šalių ekonomiką, kad konfliktas būtų mažiau tikėtinas, taip pat kad būtų aišku, ar viena iš narių naudojo plieną, kad gamintų ginklus rengdamasi galimam karui.

1957 M. ROMOS SUTARTIS

Šia sutartimi buvo įsteigta Europos ekonominė bendrija (EEB), subūrusi 6 šalis (Belgiją, Italiją, Liuksemburgą, Nyderlandus, Prancūziją ir Vokietiją), siekiančias integracijos ir ekonomikos augimo per prekybą.

Ja buvo sukurta bendroji rinka, pagrįsta laisvu prekių, žmonių, paslaugų ir kapitalo judėjimu. Ja taip pat buvo sudaryta muitų sąjunga, panaikinant vidaus tarifus ir nustatant bendrus tarifus iš išorės įvežamoms prekėms.

Daugelis šiandien žinomų ES institucijų buvo įsteigtos šia sutartimi, kaip nurodyta toliau.

- Ministrų Taryba
- Komisija
- Parlamentinė Asamblėja (Europos Parlamentas)
- Teisingumo Teismas
- Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

1990 M. KONVENCIJA DĖL ŠENGENO SUSITARIMO

Konvencija dėl Šengeno susitarimo buvo sukurta laisvo judėjimo erdvė be sienų kontrolės tarp pasirašiusių šalių. Nuo to laiko ji buvo įtraukta į ES teisę ir dabar yra deklaruojamas Europos Sąjungos tikslas.

1992 M. MASTRICHTO SUTARTIS

Tai sutartis, kuria buvo įsteigta Europos Sąjunga. Be kitų dalykų, joje buvo pristatyta „Europos piliečio“ idėja, pagal kurią bet kurios ES šalies piliečiai gali gyventi ir dirbti bet kurioje kitoje valstybėje narėje. Ja taip pat buvo suteiktos kitos teisės ir apsauga.

Kita svarbi sutarties dalis buvo ta, kad ją įtvirtinta bendros valiutos ir ekonominės politikos koordinavimo idėja, dėl kurios buvo sukurtas euras ir Europos centrinis bankas.

Sutartimi centralizuota daug atsakomybės sričių, už kurias anksčiau buvo atsakingos nacionalinės vyriausybės, siekiant tolesnio suderinimo visoje Europos Sąjungoje. Ja taip pat padaryta pakeitimų ES institucijų galios struktūroje.

2007 M. LISABONOS SUTARTIS

Ši sutartis buvo pagrįsta tuo metu galiojusiomis sutartimis ir jas iš dalies pakeitė. Ji suteikė Europos Sąjungai juridinio asmens statusą, o tai reiškia, kad dabar ji gali pasirašyti sutartis arba prisijungti prie organizacijų kaip viena institucija. Ji padarė Pagrindinių teisių chartiją teisiškai įpareigojančią ir suteikė jai tokią pačią teisinę galią kaip ir sutartims. Joje taip pat buvo išaiškinti ES kompetencijos klausimai.

Labai svarbu tai, kad sutartimi užtikrinta, jog turėtų būti didesnė demokratija, padidinant Europos Parlamento galią.

Ja taip pat numatytas mechanizmas, per kurį paprasti piliečiai galėtų daryti tiesioginį poveikį ES politikai ir teisei. Štai kur buvo pristatyta Europos piliečių iniciatyva (EPI).

Pagrindinės Europos Sąjungos vertybės

ŽMOGAUS ORUMAS

Žmogaus orumo koncepcija yra įsitikinimas, kad visi žmonės turi ypatingą vertę, kuri yra susieta tik su jų žmogiškumu. Tai neturi nieko bendro su jų klase, rase, lytimi, religija, sugebėjimais ar bet koku kitu veiksmu, išskyrus tai, kad jie yra žmonės.

Žmogaus orumas pagrindžia žmogaus teises. Kai žmonės yra suskaldomi ir jiems suteikiamos vertybės, pagrįstos tokiais charakteristikomis kaip klasė, lytis, religija ir pan., sukuriama nelygios visuomenės, kurioje siautėja diskriminacija. Žmonėms, kuriems priskiriama didesnė vertė, teikiamos privilegijos. Kiekvienas, kuris nepriklauso privilegijuotai kategorijai, gali būti apleidžiamas arba engiamas.

LAISVĖ

Judėjimo laisvė suteikia piliečiams teisę laisvai judėti ir gyventi Sąjungoje. Tokias asmens laisves kaip pagarba privačiam gyvenimui, minties, religijos, susirinkimų, išraiškos ir informacijos laisvė, saugo ES pagrindinių teisių chartija.

DEMOKRATIJA

ES veikia atstovaujamosios ir dalyvaujamosios demokratijos pagrindu. Būti Europos piliečiu reiškia naudotis politinėmis teisėmis. Kiekvienas suaugęs ES pilietis turi teisę būti kandidatu ir balsuoti Europos Parlamento rinkimuose. ES piliečiai turi teisę būti kandidatais ir balsuoti savo gyvenamojoje šalyje arba kilmės šalyje. Piliečiai taip pat gali daryti tiesioginį poveikį ES politikai naudodamiesi tokiais priemonėmis kaip Europos piliečių iniciatyva.

LYGYBĖ

Lygybė – tai visų piliečių lygios teisės prieš įstatymą. Moterų ir vyrų lygybės principas yra visos Europos politikos ir Europos integracijos pagrindas. Tai taikoma visose srityse. Vienodo užmokesčio už vienodą darbą principas tapo Romos sutarties 1957 metais dalimi.

TEISINĖ VALSTYBĖ

ES grindžiama teisinės valstybės principu. Viskas, ką daro ES, paremta sutartimis, kurias savanoriškai ir demokratiškai sudarė ES šalys. Teisę ir teisingumą palaiko nepriklausoma teismų sistema. ES šalys galutinę jurisdikciją suteikė Europos Sąjungos Teisingumo Teismui, kurio sprendimų turi paisyti visi.

ŽMOGAUS TEISĖS

Žmogaus teises gina Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija. Šios teisės apima teisę nebūti diskriminuojamam dėl lyties, rasės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, teisę į jūsų asmens duomenų apsaugą ir teisę kreiptis į teismą.

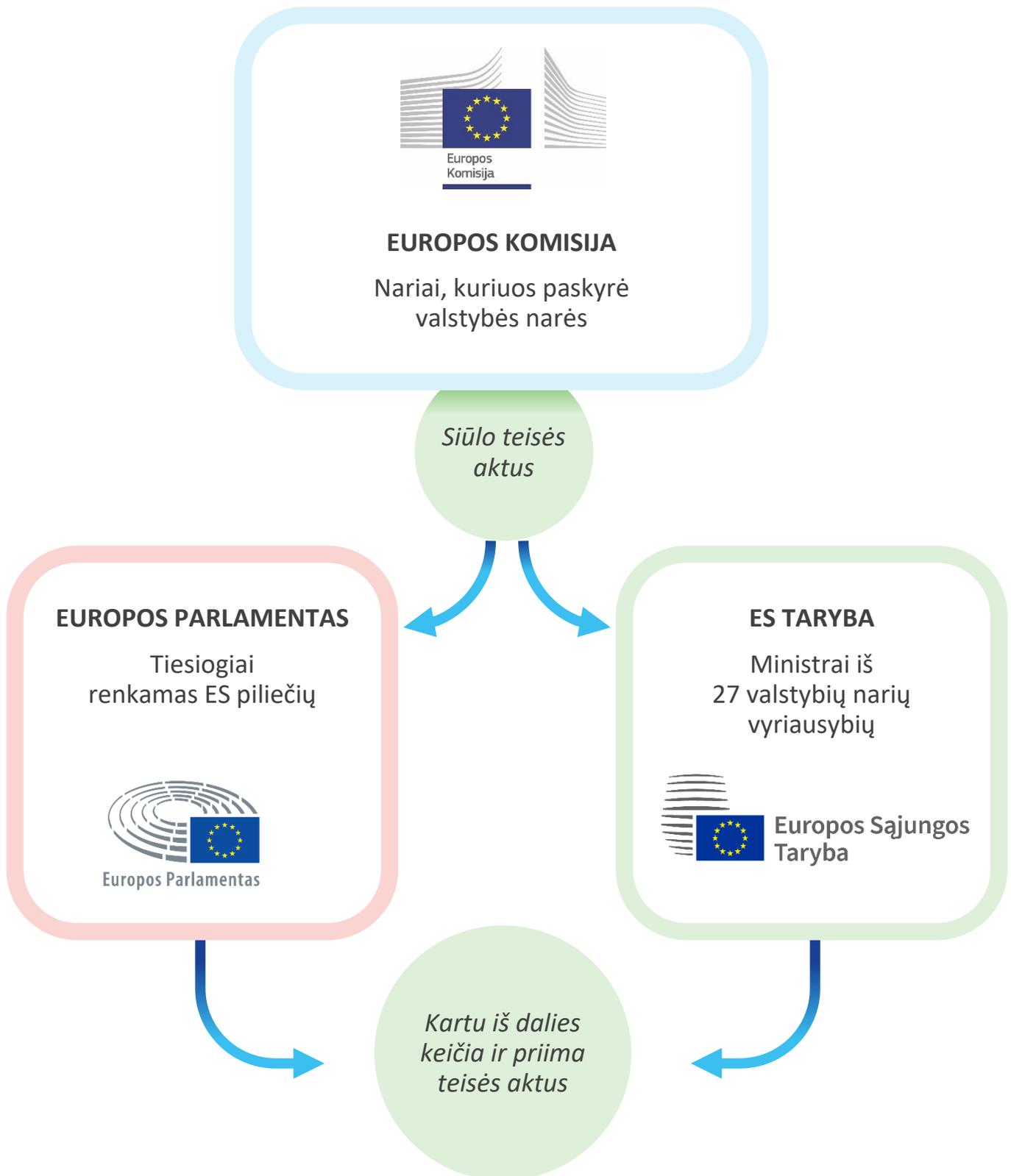
ES VEIKLOS SRITYS (pasirinkimas)

Išimtinė kompetencija	Pasidalijamoji kompetencija	Papildomoji kompetencija
Muitų sąjunga	Bendroji rinka	Visuomenės sveikata
Konkurencijos taisyklės	Užimtumas ir socialiniai reikalai	Pramonė
Pinigų politika	Žemės ūkis	Kultūra
Prekyba	Žuvininkystė	Turizmas
Jūrų augalai ir gyvūnai	Aplinka	Švietimas ir mokymas, jaunimas ir sportas
	Vartotojų apsauga	Civilinė sauga
	Transportas	Administracinis bendradarbiavimas
	Transeuropiniai tinklai	
	Energija	
	Teisingumas	
	Pagrindinės teisės	
	Migracija ir vidaus reikalai	
	Visuomenės sveikata	
	Moksliniai tyrimai ir kosmosas	
	Vystomasis bendradarbiavimas ir humanitarinė pagalba	

[ES veiklos sritys](#)

ES ĮSTATYMŲ LEIDYBOS PROCESAS

© Europos Sąjunga, 2023 m.

Pakartotinis naudojimas leidžiamas nurodžius šaltinį. Europos Komisijos dokumentų pakartotinio naudojimo politika reglamentuojama Sprendimu 2011/833/ES (OL L 330, 2011 12 14, 39 p.).

PDF ISBN: 978-92-68-03855-0 doi: 10.2792/304960 KA-05-23-148-LT-N

Europos
piliečių
iniciatyva